

Franci Petrič

Slovenske božje poti

Romanje – popotovanje v veri

Božje poti pripovedujejo

Družina 2008

Knjigi na pot

»Religiozni čut krščanskega ljudstva je v vsakem času našel svoj izraz v mnogoterih oblikah pobožnosti, ki obdajajo zakramentalno življenje Cerkve, kakor so češčenje relikvij, obiskovanje svetišč, romanja, procesije, križev pot, religiozni plesi, rožni venec, svetinjice itd.«

S temi besedami Katekizem katoliške Cerkve (št. 1674) uvršča romanja med ljudske pobožnosti. V resnici so romanja eden izmed temeljnih in najbolj razširjenih izrazov verskega čutenja, ki v različnih kulturah in narodih v vseh časih predstavljajo močne trenutke verskega izkustva. To potrjuje književnost različnih narodov, kjer srečamo romanje kot zelo pogosten motiv. Najdemo ga tudi v slovenski književnosti, kar med drugim potrjuje France Prešeren:

*»Mars'kteri romar gre v Rim, v Kompostelje,
al tje, kjer svet' Anton Jezusa varje,
Trsat obišče, al svete Lušarje
enkrat v življenju, al Marijno Celje.«*

Z romanjem človek izraža svojo bivanjsko potrebo, da se dvigne iz bedne vsakdanjosti in doživi nekaj nenavadnega, izjemnega, nadzemskega. Kot pravilno ugotavlja Prešeren:

*»V podobah gledat hrepeni veselje
življenja rajskega. Sled sence zarje
unstranske glorie, vtisnjeno v oltarje,
ljubezni verne ohladi mu želje.«*

Zaslutiti »veselje življenja rajskega«, zazreti pred zlatim oltarjem »sence zarje unstranske glorie«, to je tisto, kar vleče romarja na sveto potovanje: slutnja posebne milosti, ki mu bo podeljena, pričakovanje čudeža, želja po notranjem očiščenju, odločitev za spreobrnjenje.

Cilj romanja je vselej sveti kraj milosti, kjer se je mogoče srečati s sakralnim. Na to pot gre lahko posameznik, najpogosteje pa romamo v skupini. Vendar tudi posameznik lahko nosi želje, skrbi in pričakovanja mnogih. Oton Župančič opisuje množico vernih, ki prihajajo k Mariji na Blejski otok:

*»Z romarskim čolnom pesem plava, poletava nad jezerom.
Zvonček Marijin plaka, prosi, molitve nosi pred Božji tron.
Kaj so prinesla ta srca s seboj?
Plaho, zaupno pred teboj, o Marija, so razgrnila vso domovino:
S temi srci so polja, gorice, žito in vino,
naše dežele ponižne vasice,
skrite kočje, v njih porodnice v svoji revii, k tebi kličeče.*

*S temi srci so dvori in hlevi, voli in krave,
in pastir in bela čreda.
Z mirnimi očmi te gleda iz daljave.
Vse težave, ves znoj, plaho, zaupno so razgrnili,
vse razkrili pred teboj.«*

Romanje, to pradavno religiozno dejanje, ta prvotni izraz vere, ki je močno zaznamoval in še danes zaznamuje slovensko vernost, nam z bogato slikovno opremo in v prijetnem, berljivem jeziku predstavi Franci Petrič v knjigi *Slovenske božje poti*.

Avtor uvodoma podaja kratek pregled romanj v zgodovini človeštva, njegove motivacije in namene. Bolj podrobno se ustavi ob pojavu romanja v krščanstvu in omeni najbolj znane romarske kraje. Bralca bo posebno pritegnilo poglavje Slovenci in romanja.

Drugi, glavni del knjige pa je posvečen slovenskim božjim potem; opisanih je nič manj kot 205 romarskih cerkva, posejanih na našem narodnem ozemlju. Ob prelepih fotografijah inž. Marjana Smerketa se bo bralec z radostnim srcem v mislih sprehodil po naši zemlji in pil njene svete prelesti. To duhovno potovanje pa bo nedvomno pri marsikom zbudilo željo, da sam ali s prijatelji obišče sveti kraj, s katerim se je seznanil ob Petričevi knjigi.

Vsebinsko bogato, strokovno zanesljivo, jasno in prijetno pisano knjigo Francija Petriča toplo priporočam vernim bralcem. Tistim, katerih zgodovinski spomin je že malo zbledel in so se njihove krščanske korenine nekoliko osušile, pa bo ta prikupna in lično opremljena knjiga lahko priložnost za poživitev spomina in vrnitev h koreninam njihovega bitja.

*kardinal Franc Rode
V Rimu, 1. decembra 2007*

Uvodna beseda

Romanja v sodobnem svetu spet pridobivajo pomen. To potrjujejo reke romarjev, ki se zbirajo po različnih romarskih središčih. Izražajo iskanje današnjega človeka na religioznem in kulturnem področju, so pa tudi podoba sodobnega nomadstva in avanturizma. Kljub spremenjenemu načinu življenja, mišljenja in verovanja je romanje pomembno izrazno sredstvo vernosti sodobnega človeka. Ostaja pa kompleksen pojav, zato ga je potrebno temeljito in resno obravnavati.

Pričujoče delo poskuša v uvodni študiji (Romanje – popotovanje v veri) fenomenološko obdelati pojav romanja in obenem analitično predstaviti vse, kar romanje je in kar pomeni v družbi in verujoči skupnosti. Če bi želeli podati splošno definicijo romanja, bi lahko rekli, da je to »potovanje posameznika ali skupine vernikov na določen kraj ali k določenemu svetišču, pri katerem si obeta božjo pomoč«. Pojav romanja je znan v vsej zgodovini: od takrat, ko je človek začutil globljo potrebo po stiku z božanstvom in je zato z darovi in prošnjami začel zahajati na njemu posvečene kraje, pa vse do romanj, kot jih poznajo večja svetovna verstva islam, hinduizem in budizem. Poseben del študije govori o krščanskih romanjih, kjer se srečamo s teološko razlago in z biblično utemeljitvijo, nato pa so shematično prikazana krščanska romanja skozi zgodovino. Temeljiteje so predstavljena svetoletna romanja in romanja mladih. Na koncu uvodne študije se seznanimo s pojavom romanj med Slovenci. Slovenski izraz romanje izhaja iz besede Roma, Rim, ker je pač tja zahajalo največ romarjev. Skozi zgodovinsko perspektivo se srečamo z romanji v preteklosti in danes. Spoznamo poti in cilje slovenskih romanj po Evropi in po domači deželi. Ta del se tudi navezuje na drugi, obsežnejši del monografije (Božje poti pripovedujejo), v katerem se sprehodimo po slovenskih božjih poteh ob fotografijah inž. Marjana Smerketa.

Slovenci smo radi romali, posebno k Marijinim svetiščem; ta so na našem ozemlju najstarejša (Svete gore, Bled, Lesce, Velesovo ...). Še sedaj med romarskimi cerkvami prevladujejo Marijine. Imeli pa smo tudi druge zavetnike in priprošnjike (npr. sv. Jožefa, sv. Ano, sv. Roka, sv. Antona itd.), katerih svetišča so priljubljena romarska središča še danes. Nastanek božjih poti je pri večini, vsaj starejših, neznan ali pa zavil v legendo, čudežen dogodek, ki ga seveda ne moremo dokazati pa tudi ne zanikati. Vsekakor razodevajo ti kraji človekovo žejo po stiku z božjim. Zato se v zadnjem delu študije srečamo z izzivom, ki ga romanja pomenijo za katoliško Cerkev oz. njeno pastoralno dejavnost.

Monografija v sliki in besedi predstavlja 205 božjih poti v Sloveniji. Vsaka izmed njih je zanimiva, saj ti kraji privlačijo romarje, mlade in stare, zdrave in bolne, družine in posameznike, pobožne in radovedne, dobrotnike in žeparje, oznanjevalce in goljufe. Skupna vez vseh romanj nekoč in danes ostaja ista: poživitev sveta vrednot. Zato je kot miroljubna mešanica ljudi vseh stanov, kultur, izobrazbe, narodov in ras predpodoba in predokus idealnega človeštva.

Franci Petrič

KAZALO Romanje – popotovanje v veri

Knjigi na pot	5	Romanja v Novi zavezi	52
Uvodna beseda	7	<i>Nekatera najbolj značilna romanja Nove zaveze</i>	52
Kazalo: Romanje – popotovanje v veri	9	Teološki pomen krščanskega romanja	54
Kazalo: Božje poti pripovedujejo	10	<i>Antropološki vidik</i>	54
		<i>Kristološki vidik</i>	56
		<i>Ekleziološki vidik</i>	57
Romanje – popotovanje v veri	13	VI NAJBOLJ ZNANA ROMANJA	
Uvod	15	V ZGODOVINI KRŠČANSTVA	61
I ROMANJE	19	Romanje v Jeruzalem	61
II ROMANJA V ZGODOVINI ČLOVEŠTVA	21	Romanja na grobove mučencev – Rim, Kompostela	62
Priti v stik s svetim	22	Marijini romarski kraji	62
Pomen romanj v zavesti človeka	23	Romanja na grobove svetnikov in drugi milostni kraji	63
Tipi romanj glede na zgodovinski razvoj	24	Svetoletna romanja	63
Razdelitev romanj glede na čas nastanka	25	<i>Biblični temelji jubilejnega leta</i>	63
Romanja v zgodovini nekaterih nekrščanskih verstev	27	<i>Začetki in razvoj svetega leta</i>	64
<i>Romanje /hadž/ v islamu</i>	27	<i>Znamenja jubileja</i>	65
<i>Hindujsko romanje</i>	28	Svetovni dnevi mladih: nova oblika romanja	66
<i>Pomen romanja v budizmu</i>	29	<i>Od katehez k romanju</i>	67
		Pomen svetovnih dnevo mladih	
III MOTIVI ZA ROMANJA	31	za ovrednotenje romanja v današnjem času	67
Dinamika verskega obnašanja	31	VII SLOVENCİ IN ROMANJA	69
Različni dejavniki, ki jih vsebuje romanje	32	Romanja na tuje	69
Psihološki motivi	33	<i>Štivalski samostan</i>	70
Družbeni motivi	36	<i>Oglej</i>	71
IV RAZLIČNI NAMENI ROMANJ	39	<i>Sveta dežela</i>	72
Romanje s priprošnjo	40	<i>Rim</i>	73
Zaobljubljeno romanje (»ex voto«)	41	<i>Kompostela</i>	75
Spokorniško romanje	41	<i>Porenje</i>	77
Križarske vojne	42	<i>Marijino Celje (Mariazell)</i>	81
Romanja menihov	43	Romanja po matični deželi	80
Nadomestno romanje	44	<i>Najstarejša romarska svetišča na Slovenskem</i>	81
Druge oblike romanj	45	<i>Nastanek božjih poti</i>	82
		<i>Romarski običaji in pojavi</i>	82
V KRŠČANSTVO IN ROMANJA	47	VIII PASTORALA ROMANJ	87
Romanja v Stari zavezi	47	Priprava na romanje	88
<i>Starozavezni izraz za romanje</i>	48	Pot	89
<i>Različne oblike »potovanj« v Stari zavezi</i>	49	Pastoralne dejavnosti v romarskem kraju	90
Romanje	49	<i>Ponudba kraja</i>	90
Umik na samotni kraj	51	<i>Ponudba svetišča</i>	91
Sprevod	51	Pastoralna skrb za romanje po vrnitvi domov	92
Procesija	52	Sklep	93

KAZALO Božje poti pripovedujejo

1	Babna Gora, p. c. sv. Ane	99
2	Bled, p. c. Marijinega vnebovzetja	101
3	Bovec, p. c. Device Marije	105
4	Božji grob na Humcu pri Pliberku, p. c. Božjega groba	107
5	Breg ob Savi, ž. c. Matere božje	109
6	Brestanica, bazilika Lurske Matere božje	111
7	Brezje, bazilika Marije Pomagaj, posvečena sv. Vidu	113
8	Brezje nad Žetalami, p. c. Marije Tolažnice	117
9	Brinjeva gora, p. c. Matere božje	119
10	Brunk, p. c. sv. Treh kraljev	121
11	Crngrob pri Škofji Loki, p. c. Marijinega oznanjenja	123
12	Čeče nad Trbovljami, p. c. sv. Katarine	127
13	Češnjice, ž. c. Karmelske Matere božje	129
14	Črešnjice, ž. c. Naše ljube Gospe rožnovenske	131
15	Davča, ž. c. Naše ljube Gospe presvelega Srca Jezusovega	133
16	Dedni Dol pri Višnji Gori, p. c. Žalostne Matere božje	135
17	Devica Marija na Kamnu, p. c. Device Marije	137
18	Devica Marija na Pesku, p. c. Device Marije	139
19	Devica Marija v Polju, ž. c. Marijinega vnebovzetja	141
20	Dobrova, ž. c. Marijinega vnebovzetja	143
21	Dole pri Polici, p. c. sv. Lucije	145
22	Dolina pri Celovcu, p. c. Marijinega obiskanja	147
23	Dravlje, p. c. sv. Roka	149
24	Dražgoše, ž. c. sv. Lucije	151
25	Drežnica, ž. c. Srca Jezusovega	153
26	Dvor pri Polhovem Gradcu, p. c. sv. Petra	155
27	Fara pri Kočevju, ž. c. Marije vnebovzete	157
28	Gojka, p. c. Sv. Trojice	159
29	Gorca pri Mariboru, p. c. sv. Marije	161
30	Gora Oljka, p. c. sv. Križa	163
31	Gorica pri Kočevskih Poljanah, p. c. Marije pomočnice kristjanov	167
32	Gospa Sveta, ž. c. Matere božje	169
33	Graben v Ziljski dolini, p. c. Matere božje	171
34	Gračka gora, p. c. Marijinega vnebovzetja	173
35	Grad v Prekmurju, ž. c. Marijinega vnebovzetja	175
36	Gradišča pri Črnotičah, p. c. Marije Snežne	177
37	Gradišče pri Grižah, p. c. Lurske Matere božje	179
38	Grebinjski kloster, ž. c. Marije vnebovzete	181
39	Homec pri Kamniku, ž. c. Marijinega rojstva	183
40	Homec pri Slovenj Gradcu, p. c. Matere božje	185
41	Jeruzalem, p. c. Žalostne Matere božje	187
42	Kačiče, p. c. Marijinega rojstva	189
43	Kalobje, ž. c. Marijinega imena	191
44	Kog, ž. c. sv. Bolfenka	193
45	Kojsko, p. c. sv. Križa	195
46	Kokarje, p. c. Matere božje	199
47	Kokra, ž. c. Marije Brezmadežne	201
48	Kopanj, ž. c. Marijinega vnebovzetja	203
49	Kostanjevica v Novi Gorici, ž. c. Marijinega oznanjenja	205
50	Kostrivnica, ž. c. Čenstohovske Matere božje	207
51	Kredarica, kapela Marije Snežne	209
52	Križanke, samostanska cerkev Marije Pomagaj	211
53	Križna gora nad Ložem, p. c. sv. Križa	213
54	Krka na Dolenjskem, ž. c. sv. Kozma in Damijana	215
55	Kropa, p. c. Device Marije »pri kapelici«	217
56	Krtina pri Dobu, p. c. sv. Lenarta	219
57	Kum, p. c. sv. Neže	221
58	Kurešček, p. c. Kraljice miru	223
59	Ledinica pri Žireh, p. c. sv. Ane	225
60	Lesce, ž. c. Marijinega vnebovzetja	227
61	Leše nad Prevaljami, p. c. sv. Volbenka in sv. Ane	229
62	Limbarska gora, p. c. sv. Valentina	231
63	Lisna gora, p. c. Matere božje	233
64	Ljubično, p. c. Matere božje	235
65	Ljubno, p. c. Matere božje	237
66	Log pri Vipavi, p. c. Matere božje, Tolažnice žalostnih	239
67	Log v Železnikih, p. c. sv. Franciška Ksaverija	243
68	Lom pod Storžičem, ž. c. sv. Katarine	245
69	Lurd pri Šentjerneju, kapela Lurske Matere božje	247
70	Maribor, stolnica, ž. c. sv. Janeza Krstnika	249
71	Marija Gradec, p. c. Karmelske Matere božje	253
72	Marija na Pečah pri Boljuncu, p. c. Matere božje	255
73	Marija na Zilji, ž. c. Naše ljube Gospe na Zilji	257
74	Marija Snežna nad Avčami, p. c. Marije Snežne	259
75	Marijino Celje nad Kanalom, ž. c. sv. Zenona in Marijinega imena	261
76	Mati milosti v Mariboru, bazilika Matere usmiljenja	263
77	Mekinje, ž. c. Marijinega vnebovzetja	265
78	Méngore, p. c. Marijinega imena	267
79	Mirenski Grad, samostanska cerkev Žalostne Matere božje	269
80	Marija v Trnju v Železni Kapli, p. c. Matere božje	271
81	Nazarje, ž. c. Marije Nazaret	273
82	Nova Štifta pri Gornjem Gradcu, ž. c. Marije Zvezde	275
83	Nova Štifta pri Ribnici, romarska cerkev (p. c.) Marijinega vnebovzetja	277
84	Oberšljan, p. c. Device Marije	279
85	Ogeče pri Rimskih Toplicah, p. c. Lurske Matere božje	281
86	Olimje, ž. c. Marijinega vnebovzetja	283
87	Otok na Vrbskem jezeru, ž. c. sv. Primoža in Felicijana ter podružnica Marije Pomočnice	285
88	Ožbalt ob Dravi, ž. c. sv. Ožbalt	287
89	Perava v Beljaku, ž. c. sv. Križa	289
90	Petrovče, bazilika Matere božje	291
91	Planina nad Horjulom, p. c. sv. Andreja	295
92	Planinska gora, p. c. Marije, pribežališča grešnikov	297
93	Podgorje v Rožu, ž. c. Matere božje	299
94	Polenšak, ž. c. Marijinega obiskanja	301
95	Ponikva pri Celju, ž. c. sv. Martina	303
96	Predjama, p. c. Marije sedem žalosti	305
97	Prihova, ž. c. Marije vnebovzete	307
98	Primskovo na Dolenjskem, ž. c. Marijinega rojstva	311
99	Primskovo pri Kranju, ž. c. Marijinega rojstva	313
100	Ptujska Gora, ž. c. sv. Marije	315
101	Puščava, ž. c. Matere božje	319
102	Radmirje, ž. c. sv. Franciška Ksaverija	321
103	Rakovnik, ž. c. Marije Pomočnice	323
104	Razkrižje, ž. c. sv. Janeza Nepomuka	325
105	Repentabor, ž. c. Marijinega vnebovzetja	327
106	Ricmanje, ž. c. sv. Jožefa	329

107	Rožnik, <i>p. c. sv. Marijinega obiskanja</i>	331
108	Ruše, <i>ž. c. Marijinega imena</i>	333
109	Skaručna, <i>p. c. sv. Lucije</i>	335
110	Sladka Gora, <i>ž. c. sv. Marije in sv. Marjete</i>	339
111	Slavina, <i>ž. c. Marijinega vnebovzetja</i>	343
112	Slemško nad Vačami, <i>p. c. sv. Križa</i>	345
113	Slinovce, <i>p. c. Matere dobrega sveta</i>	347
114	Smrečje, <i>p. c. Marijinega vnebovzetja</i>	349
115	Smuk, <i>p. c. sv. Lovrenca</i>	351
116	Solčava, <i>ž. c. Marije Snežne</i>	353
117	Spodnja Idrija, <i>ž. c. Marijinega vnebovzetja</i>	355
118	Stara gora pri Čedadu, <i>samostanska cerkev Matere božje</i>	357
119	Stara Gora pri Sv. Juriju, <i>p. c. Svelega Duha</i>	359
120	Stari trg pri Slovenj Gradcu, <i>ž. c. sv. Pankracija</i>	361
121	Stična, <i>bazilika Žalostne Matere božje</i>	363
122	Stopno pri Škocjanu, <i>p. c. Kraljice presvetlega rožnega venca</i>	367
123	Strunjan, <i>ž. c. Marijinega prikazanja</i>	369
124	Studenci v Mariboru, <i>ž. c. sv. Jožefa</i>	373
125	Suša pri Zalem Logu, <i>p. c. Loretske Matere božje</i>	375
126	Sv. Ana na Mali gori, <i>p. c. sv. Ane</i>	377
127	Sv. Ana na Vrheh pri Teharjah, <i>p. c. sv. Ane</i>	379
128	Sv. Ana pri Borlu, <i>p. c. sv. Ane</i>	381
129	Sv. Ana v Leskovcu, <i>p. c. sv. Ane</i>	383
130	Sv. Anton na Pohorju, <i>ž. c. sv. Antona Padovanskega</i>	385
131	Sv. Anton v Idriji, <i>p. c. sv. Antona Padovanskega</i>	387
132	Sv. Areh na Pohorju, <i>p. c. sv. Henrika (Areha)</i>	389
133	Sv. Avguštin v Zgornjem Leskovcu, <i>p. c. sv. Avguština in sv. Marije Magdalene</i>	391
134	Sv. Ema, <i>ž. c. sv. Eme</i>	393
135	Sv. Hema nad Globasnico, <i>p. c. sv. Heme</i>	395
136	Sv. Hieronim na Nanosu, <i>p. c. sv. Hieronima</i>	397
137	Sv. Hieronim pri Knežaku, <i>p. c. sv. Hieronima</i>	399
138	Sv. Ignacij na Rdečem Bregu, <i>p. c. sv. Ignacija Loyolskega</i>	401
139	Sv. Jošt nad Kranjem, <i>p. c. sv. Jošta</i>	403
140	Sv. Jožef v Celju, <i>ž. c. sv. Jožefa</i>	405
141	Sv. Jožef v Ljubljani, <i>narodno svetišče sv. Jožefa</i>	407
142	Sv. Jožef v Slovenski Bistrici, <i>p. c. sv. Jožefa</i>	409
143	Sv. Križ nad Belimi Vodami, <i>p. c. sv. Križa</i>	411
144	Sv. Križ nad Dravogradom, <i>p. c. sv. Križa</i>	413
145	Sv. Križ pri Ribnici - Novi Štifti, <i>p. c. sv. Križa</i>	415
146	Sv. Lucija v Studenicah, <i>p. c. sv. Lucije</i>	417
147	Sv. Marjeta v Žlebeh, <i>p. c. sv. Marjete</i>	419
148	Sv. Peter na Kronski gori, <i>ž. c. sv. Petra</i>	421
149	Sv. Peter nad Begunjami, <i>p. c. sv. Petra</i>	423
150	Sv. Primož nad Kamnikom, <i>p. c. sv. Primoža in Felicijana</i>	425
151	Sv. Rok nad Sevnico, <i>p. c. sv. Roka</i>	429
152	Sv. Rok nad Šmarjem pri Jelšah, <i>p. c. sv. Roka</i>	431
153	Sv. Rok pri Rogatcu, <i>ž. c. sv. Roka</i>	435
154	Sv. Rok pri Žužemberku, <i>p. c. sv. Roka</i>	437
155	Sv. Rok v Brežicah, <i>p. c. sv. Roka</i>	439
156	Sv. Trije kralji v Slovenskih goricah, <i>p. c. sv. Treh kraljev</i>	441
157	Sv. Trojica na Vrhniki, <i>p. c. Sv. Trojice</i>	443
158	Sv. Trojica v Lendavskih goricah, <i>p. c. Sv. Trojice</i>	445
159	Sv. Trojica v Slovenskih goricah, <i>ž. c. Sv. Trojice</i>	447
160	Sv. Vid v Strehovcih, <i>kapela sv. Vida</i>	449
161	Sv. Volbenk nad Logom, <i>p. c. sv. Volbenka</i>	451
162	Sveta gora nad Litijo, <i>ž. c. Marijinega rojstva</i>	453
163	Sveta Gora, <i>bazilika Marijinega vnebovzetja</i>	455
164	Sveta Planina, <i>ž. c. Imena Marijinega</i>	459
165	Svete gore, <i>p. c. Matere božje</i>	461
166	Svete Višarje, <i>romarska cerkev Matere božje</i>	463
167	Sveti Duh na Ostrem vrhu, <i>ž. c. Svelega Duha</i>	465
168	Svetina nad Celjem, <i>ž. c. Marije Snežne</i>	467
169	Sveto mesto pri Žvabeku, <i>p. c. Device Marije</i>	469
170	Šmarje pri Sežani, <i>p. c. Marije vnebovzete</i>	471
171	Šmarna gora, <i>p. c. Matere božje</i>	473
172	Šmihel nad Laškim, <i>p. c. sv. Mihaela</i>	477
173	Štanga, <i>ž. c. sv. Antona Padovanskega</i>	479
174	Tabor v Podbrezjah, <i>p. c. sv. Benedikta in Žalostne Matere božje</i>	481
175	Tabor nad Vrabčami, <i>ž. c. Marijinega darovanja</i>	483
176	Tamar, <i>kapela Marije Pomagaj</i>	485
177	Tinsko, <i>p. c. sv. Ane, p. c. Matere božje</i>	487
178	Tolmin, <i>ž. c. Marijinega vnebovzetja</i>	489
179	Tomišelj, <i>ž. c. Rožnovenske Matere božje</i>	491
180	Topolovec, <i>p. c. Marijinega vnebovzetja</i>	493
181	Tri Fare, <i>p. c. Žalostne Matere božje</i>	495
182	Trška gora nad Krškim, <i>p. c. sv. Jožefa</i>	497
183	Trška gora pri Novem mestu, <i>p. c. Marijinega rojstva</i>	499
184	Tunjice, <i>ž. c. sv. Ane</i>	501
185	Turnišče, <i>ž. c. Marijinega vnebovzetja</i>	503
186	Uršlja gora, <i>p. c. sv. Uršule</i>	507
187	Velesovo, <i>ž. c. Oznanjenja Devici Mariji</i>	509
188	Vesela Gora, <i>p. c. sv. Franciška Ksaverija</i>	511
189	Velika Slevica, <i>p. c. Marijinega oznanjenja</i>	515
190	Vinji Vrh pri Semiču, <i>p. c. Svele Trojice</i>	517
191	Vitovlje, <i>p. c. Marijinega vnebovzetja</i>	519
192	Vréme, <i>ž. c. Marijinega vnebovzetja</i>	521
193	Vrh Svetih Treh kraljev, <i>ž. c. Sv. Treh kraljev</i>	523
194	Vzroček, <i>p. c. Marijinega vnebovzetja</i>	525
195	Zágorje pri Pilštanju, <i>ž. c. Marije Pomočnice</i>	527
196	Zagozdec, <i>p. c. Marije vnebovzete</i>	529
197	Zaplaz, <i>p. c. Matere božje</i>	531
198	Zdenska reber, <i>p. c. sv. Antona Padovanskega</i>	535
199	Zgornja Polskava, <i>ž. c. Sv. Trojice</i>	537
200	Zgornji Tuhinj, <i>ž. c. Marijinega vnebovzetja</i>	539
201	Žalostna gora pri Mokronogu, <i>p. c. Žalostne Matere božje</i>	541
202	Žalostna gora pri Preserju, <i>p. c. Žalostne Matere božje</i>	543
203	Žebnik pri Radečah, <i>p. c. Žalostne Matere božje</i>	545
204	Žeželj nad Vinico, <i>p. c. Matere božje</i>	547
205	Žihpolje pri Celovcu, <i>ž. c. Matere božje</i>	549
	Slovenian Sites of Pilgrimage	551
	Las peregrinaciones eslovenas	552
	Slovenska hodočasnička mjesta	553
	I luoghi sacri sloveni	554
	Slowenische Wallfahrtsorte	555
	Les pèlerinages des Slovènes	556
	O avtorju	557
	Literatura I. del	559
	Literatura II. del	560
	Imensko kazalo	563

Franci Petrič

ROMANJE
– POPOTOVANJE
V VERI

I ROMANJE

Slovenski izraz »romanje« izhaja najverjetneje iz besede »Roma«, Rim,⁵ kamor je gotovo zahajalo veliko več naših romarjev kakor pa npr. v Sveto deželo, ki je bila mnogo bolj oddaljena, pot tja pa dolga in nevarna. Manj verjetna je hipoteza Janeza Trdine, ki pravi, da je izvor besede ciganski (rom=cigan). Romati naj bi zato po njegovem pomenilo »klatiti se po svetu«, romar pa naj bi bil tako »klatež«.⁶ Imamo pa Slovenci za romanje še en, zelo lep izraz, to je »božjepotništvo«. V tem lahko vidimo namig, da je Bog naš sopotnik.

V latinščini je romar »peregrinus«, beseda pa izhaja iz korena »per ager«, kar pomeni »(iti) čez polja«; lahko tudi »per eger«, kar označuje prehod meje.⁷ Za Rimljane je bil »peregrinus« dolgo zgolj tujec oz. popotnik. Šele pozneje, ko je ta izraz dobil izrazito verski pomen, začnejo z njim označevati tistega, ki se odpravi na pot, da bi se srečal z božjim. »Romanje pomeni, da še nismo na cilju, ampak šele na poti k cilju, k dovršitvi naše človečnosti, našega bivanja na zemlji. Kot romarji težimo za tistim končnim ciljem, ki ga človek najde v Bogu. Nagib vseh naših romanj je prepričanje v veri, da se Bog udeležuje našega življenja. V tej trdni veri so ljudje romali in v tej veri romajo še danes: Bog živi z nami, hodi z nami in živi naše življenje z nami.«⁸ Tertulijan je prvi krščanski pisatelj, ki uporabi besedo »peregrinatio« v smislu potovanja. Latinska beseda »peregrare« namreč pomeni prehoditi, potovati k, obiskati ali iti daleč. V grških besedilih se izraža potovanje v oddaljeno deželo z glagolom »apodoméo«.

Romanja poznajo skorajda vsa verstva na svetu in se torej po svojih »sestavnihi« prvinah, obredih in v praksi lahko precej razlikujejo, motivi in

Andrea Bonaiuti: Romar in ostareli berači
(detajl freske iz cerkve Santa Maria Novella
v Firencah, 1365, foto: T. N.).

5 Prim. M. Smolik, *Liturgika*, Mohorjeva družba, Celje 1995, 227.

6 Prim. N. Kuret, *Praznično leto Slovencev 3. del*, Mohorjeva družba, Celje 1970, 215.

7 Prim. R. Lavarini, *Il Pellegrinaggio cristiano*, Ed. Marietti, Genova 1997, 29.

8 J. Dolenc, *Slovenski romar*, Mohorjeva družba, Celje 1987, 7.

II ROMANJA V ZGODOVINI ČLOVEŠTVA

Obstajajo pričevanja, da so neke vrste romanja poznali že v zelo oddaljenih časih.¹³ Na griču »Čukutien« blizu Pekinga so našli veliko število nepopolnih lobanj izpred 300.000 let, po čemer bi lahko sklepali, da je bil to eden izmed romarskih ciljev. Že neandertalci so imeli globok občutek za sveto. Pri njihovih obredih je imela prednost verska vsebina, ki jih je tudi preživela. Vemo, da je neandertalec poznal tudi obrede pokopa. Tako je v votline pokopaval otroke in je po vsej verjetnosti vzdrževal z njimi stike, kar so izražale razne daritve. Jama v Lascauxu npr., ki je znana zaradi stenskih slikarij, je bila zagotovo neke vrste svetišče. Slikarije po stenah so nastale tako, da so romarji ob svojem obisku namakali roke v oker in z njimi potiskali stene. Tako so pustili neke vrste podpis, *ex voto*.¹⁴

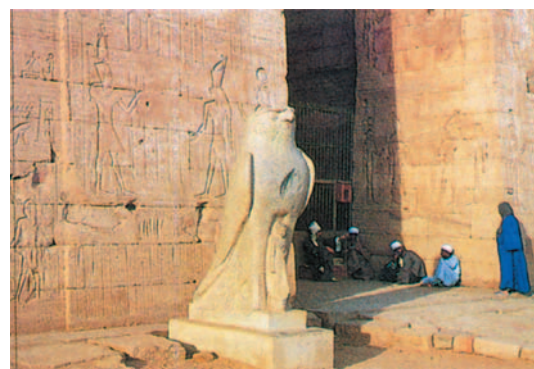
Tudi kasnejše kulture so gradile nenavadna svetišča, npr. v Anatoliji ali Sahari v severni Afriki. Eno najbolj znanih in skrivnostnih je tempelj iz začetka železne dobe iz let 1700 pred Kr. v Stonehengeu v Veliki Britaniji in še veliko podobnih primerov bi lahko našli. Iz mediteranskega sveta pa poznamo vojaške bogove. Starim agrarnim obredom iz neolitika se pridruži še češčenje ognja, raznim verskim gibanjem pa naraščajoče zanimanje za nekatere gore, kakor npr. Sinaj.

Težko pa je reči, kdaj in ob kateri priložnosti lahko začnemo govoriti o romanju oz. o romanju kot stalnem, če že ne množičnem pojavu. Nakazano je že bilo, da romanje ni »krščanska« iznajdba, saj nekakšno obliko romanj poznajo že Egipčani (Amonovo svetišče), Grki (Olimp, Delfi-preročišča), Rimljani (svetišča v čast Diani).¹⁵ Romajo tudi verniki nekrščanskih verstev (hindujci imajo glavno romarsko središče v Bena-

Prazgodovinske risbe z votivnim značajem (Santa Cruz v Argentini 7300 pred Kr., foto: arhiv Družine).

Vhod v egipčanski tempelj (Edfou 3. tisočletje pred Kr., foto: arhiv Družine).

13 Prim. R. Lavarini, *n. d.*, 64 sl.

14 Prim. K. Baumgartner, *n. d.*, 290.

15 Prim. F. M. Dolinar, *Romanja kot oblika verskega turizma*, v: *Razvoj turizma v Sloveniji*, Zbornik referatov 28. zborovanja slovenskih zgodovinarjev, Bled 1996, 33.

Besedilo
Franci Petrič

Fotografije
Marjan Smerke

SLOVENSKE
BOŽJE POTI
PRIPOVEDUJEJO

